

23. januar 2018

OB003a-013c

Svar på debatindlæg fra Margrete Auken: Blindebøger er et elendigt marked at investere i, bragt i Altinget den 17. januar 2018

I debatindlæg på Altinget den 17. januar 2018 er Margrete Auken fortaler for, at forfattere og forlag, hvis værker bliver stillet gratis til rådighed for de læsehandicappede af det statsejede bibliotek Nota, ikke skal have kompensation fra staten. Samme institution betaler som bekendt fuld kompensation til hardware- og softwareleverandører, de betaler møbler og husleje og løn til de ansatte, uanset at formålet med Notas virksomhed absolut er anerkendelsesværdigt og prisværdigt. Hvorfor skal forfattere og forlag ikke have betaling for det produkt, de leverer?

Margrete Auken kommer selv med et bud på svaret, nemlig at der alligevel ikke er noget salg i bøger til de læsehandicappede, og at statens gratistjeneste derfor ikke påvirker bogmarkedet. Men det passer ikke.

Nota har i dag 136.000 medlemmer. Langt den største del (73,6 %) er ordblinde, mens kun en mindre del af medlemmerne er synshandicappede (10,6 %). Nota skriver i deres rammeaftale fra december 2016, at "den potentielle medlemsgruppe [...] med læsehandicap dog er langt større. Det skønnes, at mellem 5 % og 7 % af befolkningen er ordblinde, hvilket alene svarer til 285.000-400.000 i den danske befolkning." Kulturstyrelsens Bog- og Litteraturpanel skriver i deres årsrapport fra 2016, at danske forlag i 2015 solgte 2,8 mio. e- og netlydbøger, og at der i samme periode var lidt over 1 mio. udlån af e- og lydbøger fra Nota. Det er tal, der alle viser, at det udlån, der finder sted hos Nota, selvfølgelig påvirker et lille marked som det danske.

Det er vigtigt at understrege, at danske forfattere og forlag bakker fuldt op om, at de læsehandicappede – både blinde og ordblinde - selvfølgelig skal have adgang til litteraturen.

Det er derfor positivt, at teknologien og markedsudviklingen går i retning af, at lyd- og e-bøger på det kommercielle marked i stor stil imødekommer de læsehandicappedes behov, og vi har gennem de senere år haft en dialog med Nota og sammen udviklet retningslinjer for, hvordan forlagene kan sikre, at de kommercielle udgivelser imødekommer særlige behov for tilgængelighed. Langt den overvejende del af de digitale udgivelser fra danske forlag imødekommer i dag de læsehandicappedes behov. Der er økonomi i at tilgodese behov hos en befolkningsgruppe, der udgør 5-7 % af markedet. Derfor bifalder vi Margrete Aukens udtalelser om, at Nota ikke skal fremstille materiale,

som allerede er tilgængeligt. Dermed sikrer man nemlig det private markeds incitament til at investere i formater, som også imødekommer de læsehandicappedes behov, og dermed fremmer man reel ligestilling.

Margrethe Auken har også ret i, at en mindre gruppe – nemlig de blinde – kan have helt særlige behov, som det kan være vanskeligt for markedet at imødekomme. Den gruppe giver det god mening, at Nota servicerer.

Margrethe Auken truer med, at kun en tåbe ikke frygter handicaporganisationerne, men hvis man tager de læsehandicappedes behov alvorligt, er det dialog og ikke trusler, der er vejen frem. Vi har på mange områder gode erfaringer med dialog og udveksling af viden med organisationer og brugergrupper, som ønsker adgang til litteraturen. Det er bl.a. den dialog, som har ført til, at forlagsbranchen i dag er langt fremme med at udgive e-bøger i læsehandicapvenlige formater. Dialogvejen sikrer de bedst afbalancerede resultater både for brugergrupperne og for forfatterne.

Margrete Auken er bekymret for, at en kompensationsmulighed kan komme til at gå ud over de blinde, og henviser til, at Nota i forvejen har et hårdt presset budget. Nota havde i 2017 et budget på 64,5 mio. kr. og betalte kun et meget symbolsk beløb til rettighedshaverne.

Det her er ikke ”big business” mod de blinde”, som anført af Margrete Auken. Det her handler om, at det er rimeligt, at den danske stat betaler for litteraturen, når staten ønsker at støtte mennesker med et læsehandicap ved at levere gratis bøger til dem.

I sidste ende er det både i de læsehandicappedes og i samfundets interesse, at forlag og forfattere får et rimeligt vederlag, når deres værker bliver brugt. Det sikrer, at der også fremover bliver skrevet og udgivet litteratur til glæde for alle.

Christine Bødtcher-Hansen, direktør Danske Forlag
Morten Visby, formand Dansk Forfatterforening
Jan Thielke, formand Danske Skønlitterære Forfattere
Morten Rosenmeier, formand UBVA